

Методичні рекомендації по підготовці до семінарських занять

Семінарське заняття – це вид аудиторного навчального заняття, під час якого проводиться обговорення питань за попередньо визначеними темами. Як правило, на обговорення за певною темою виноситься 3-4 питання.

Підготовку до семінарського заняття варто розпочати з вивчення рекомендованої до заняття літератури. Під час опрацювання літератури варто робити виписки, складати до кожного питання семінарського заняття розгорнутий тезисний план відповіді, виписувати цитати з посиланням на автора.

Доповідь на семінарі повинна починатися зі вступу, далі містити основні тези виступу, їх аргументацію, а наприкінці виступу обов'язково повинен бути висновок.

Розраховуйте час. Виступ по питанню не повинен тривати більше 7 хвилин, оскільки увага слухачів послаблюється і вони не сприймають інформацію.

Не читайте з аркушу. Говоріть власними словами.

Треба пам'ятати, що будь-яка імпровізація ґрунтується на домашній заготовці.

Під час обговорення доповіді треба уникати повторень тез та фактів, що прозвучали під час виступу, говорити по суті, дотримуватися грамотного та чіткого викладу.

Грунтовність відповіді посилить використання додаткової літератури. Історія – наука, що спонукає до пошуків та роздумів, кожен історик має власну точку зору на інтерпретацію певних подій та фактів. Тому, наводячі думки істориків, необхідно зазначати їх авторів.

Всесвітня мережа Інтернету допомагає шукати інформацію про історичні події. Однак, такого автора як «Інтернет» не існує. Тому, знайшовши матеріал у мережі, занотуйте, хто є його автором, на якому сайті він розташований.

Тема 1. Засади історичного краєзнавства

Питання для обговорення

1. Джерела історико-краєзнавчих досліджень.
2. Методи дослідження історичного краєзнавства.
3. Методика проведення історико-краєзнавчих досліджень.

Література:

Крачило М. П. Краєзнавство і туризм : підручник. Київ : Вища школа, 1994. Розділ 6, розділ 7. URL : http://buklib.net/index.php?option=com_jbook&catid=210

Макарчук С. Писемні джерела з історії України. Львів : Світ, 1999. URL: https://www.studmed.ru/view/makarchuk-s-pisemn-dzherela-z-storyi-ukrayini_913a48ca4b4.html?page

Макарчук С. Історичні не писемні джерела з історії України. Львів : Видавничий цент ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. С. 104-158. URL :

https://shron1.chtyvo.org.ua/Makarchuk_Stepan/Istorychni_nepyseمني_dzherela.pdf?PHPSESSID=78f6fc0f47b562b843cad7c85af0bc8

Недря Т.В. Методичні рекомендації з організації та проведення пошуково-дослідницької роботи під час краєзнавчих екскурсій, походів, експедицій. Кам'янець-Подільський, 2014. 21 с. URL : <https://www.slideshare.net/NatashaKachkovskaya/ss-46557963>.

Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред.. проф.. Ф.Д. Заставного. Київ : Знання, 2006. URL : https://tourlib.net/books_ukr/petranivsky2.htm

Тема 2. Козацька колонізація Запорозжя у XVI – на початку XVII ст.

Питання для обговорення

1. Дике поле у XVI ст. як об'єкт протистояння кримських татар та українського населення.
2. Топографія Дніпровських порогів XVI – початку XVII ст.
3. Д. Вишневецький та Хортицький замок.
4. Топографія Запорозьких Січей.

Література:

Власов О. Ю. Дніпровські пороги за джерелами кін. XVI – XVIII ст. *Музейний вісник*. 2015. № 15. С.145-157.

Пірко В.О. Заселення і господарське освоєння Степової України в XVI-XVIII ст. Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. С. 14-22. URL : https://web.archive.org/web/20170214232451/http://shron.chtyvo.org.ua/Vasyl_Pirko/Zaselennia_i_hospodarske_osvoiennia_Stepovoi_Ukrainy_v_XVI-XVIII_st.pdf.

Яворницький Д.І. Дніпрові пороги. Дніпропетровськ : Промінь, 1989. 55 с. URL : https://zp.gov.ua/upload/editor/yavornickij_d- dniprovi_porogi-1928.pdf.

Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. Т. 1. Львів : Світ, 1991. С.63-65, 67-68, 71-76, 79-82, 93, 96-97, 110.

Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. Т. 2. Львів : Світ, 1991. С.15-21.

Тема 3. Колонізація Запорізького краю наприкінці XVIII – у XIX ст.

Питання для обговорення

1. Причини просування російської держави до Чорного та Азовського морів.
2. Поміщицька колонізація краю.
3. Іноземна колонізація на території Запорозжя.
4. Заснування нових населених пунктів наприкінці XVIII – у XIX ст.

Література:

Короленко Б. Геополітичне становище Північного Причорномор'я (1787-1796 років): український вимір. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Українознавство*. 2007. Випуск 11. С.20-23. URL: <http://ukrbulletin.univ.kiev.ua/Visnyk-11/Korolenko.html>.

Ликова В. Поміщики і державні селяни: імперська традиція та місцева реальність. *Наукові записки Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України*. Т. 19. Кн. 1. С.532-539. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27016/37-Lykova.pdf?sequence=1>.

Краснобай С.Г. Участь запорозької старшини в процесі поміщицької колонізації Південної України (кінець XVIII ст.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип. XXXVI. С.59-61. URL: <http://old.istznu.org/page/issues/36/krasnobay.pdf>.

Кабузан В.М. Заселение Новороссии (Екатеринославской и Херсонской губернии) в XVIII – первой половине XIX в. (1719-1858 гг.). Москва : Наука, 1976. 304 с. URL : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001167.

Історія німців України. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2017. 152 с. URL : https://shron3.chtyvo.org.ua/Zbirka/Istoriia_nimtsiv_Ukrainy_Materialy_vseukrainskoi_naukovoii_konferentsii.pdf?PHPSESSID=1082ee3a9f1f8000b0d3e482e9f6f8b4.

Мільчев В. І. Перше поселення болгар-колоністів в Україні: з історії виникнення Борщагівської колонії у 1765 р. *Музейний вісник*. 2011. № 11/2. С.19-26.

Максимчук Н.Г. Заселення старообрядцями села Велика Знам'янка. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2010. Вип. 28. С.37-39. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/28/./maksymchuk.pdf.

Щукін В.В. З історії містечка Великий Токмак. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2007. Вип.21. С.52-54. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/21/21/shchukin.pdf.

Тема 4. Запорізький край у XIX – на початку XX ст.

Питання для обговорення

1. Адміністративно-територіальний устрій Запорізького краю.
2. Склад населення регіону.
3. Стан розвитку сільського господарства.
4. Промисловість та торгівля.
5. Організація освіти.

Література:

«Кращий порт Азовського моря». Літопис історії Бердянська очима кореспондентів «Одеського Вісника» (1861-1875 рр.) / Упорядники: І.І. Лиман, В.М. Константинова. Бердянськ – Таганрог: РА «Тандем-У», 2007. 360 с. URL : http://ri-urbanhistory.org.ua/library/konstantinova-liman/Krashyi_port.pdf.

Антощак М.М. Гнедінське ремісничє училище: відкриття та діяльність. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного*

університету. 2015. Вип.43. С.122-129. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/43/25.pdf.

Бондарчук О.А. Розвиток освіти в Запорізькому краї (кінець XVIII – XIX ст.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2010. Вип. 28. С.39-41. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/28/.bondarchuk.pdf.

Британський консул і промисловець Джон Грієвз. / Лиман Ігор, Константінова Вікторія, Данченко Євген. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2017. С.16-30. URL : <http://ri-urbanhistory.org.ua/library/konstantinova-liman/John%20Greaves.pdf>.

Замуруйцев О.В. Розвиток землеробства в німецькомовних поселення Півдня України в середині XIX – на початку XX ст. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип. 36. С. 100-104. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/36/zamuruicev.pdf.

Запорізький державний технічний університет:Історичний нарис (1900-2000) / Ред.колегія: С.Б.Беліков та інш.;Авт.колектив:О.Ф.Бічевой та інш. Запоріжжя : Дике Поле, 2000. 320 с. URL : http://library.zntu.edu.ua/el_book/history_ZNTU/pdf/1.pdf.

Історія міст і сіл Української РСР. Запорізька область. Київ : Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1970. 765 с. URL : http://history.org.ua/LiberUA/IMSU_ZapObl_1970/IMSU_ZapObl_1970.pdf.

Карагодин А.И. История Запорожского края (1770-1917). Запорожье : Изд-во Запорожского государственного университета, 1998. 285 с.

Лініков В.А. Про дату заснування міста Олександрівська в контексті інформаційної війни. *Музейний вісник*. 2018. № 18. С.192-202.

Недря К.М. Благодійна допомога глухонімим у Катеринославській губернії та князь М.П. Урусов. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2015. Вип.44. С.94-98. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/44/17.pdf.

Ткаченко В.Г. Міське самоврядування Олександрівська (кінець XVIII – початок XX ст.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету*. 1999. Вип.7. URL : <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/591/561>.

Ткаченко В.Г. Професійна освіта в Олександрівському повіті. *Південна Україна XVIII-XIX століття*. Вип. 1. Запоріжжя. 1996.

Шиханов Р.Б. Олександрівська біржа: втрачені можливості. *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету*. 1999. Вип.7. URL : <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/592/562>.

Ядловська О.С. Етнічний склад населення Півдня України напередодні 1917 р. *Чорноморський літопис*. 2011. Випуск 3. С.85-88. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/77837/16-Yablovska.pdf?sequence=1>.

Тема 5. Українська національна революція 1917-1921 рр. на Запорозжжі
Питання для обговорення

1. Запорізький край в роки Першої світової війни.
2. Край за доби Центральної Ради.
3. Запорожжя у часи Гетьманату.
4. Революційна стихія кінця 1918 р. – 1920 рр.

Література:

Бондаренко В.Г. Вільне козацтво Олександрівська у повстансько-партизанському русі (1917-1923 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011. Вип.30. С.120-126. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/30/bondarenko.pdf.

Гвоздик В.С. Політична боротьба у Запорізькому регіоні у період Національної революції (1917 – початок 1918 рр.). *історичного факультету Запорізького національного університету*. 2009. Вип.25. С.21-42. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/25/25/gvozdyk.pdf.

Гвоздик В.С. Становище біженців в Олександрівському повіті Катеринославської губернії в умовах Першої світової війни (1915-1916 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип.34. С.70-74. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/34/gvozdyk.pdf.

Орлянський С.Ф. Олександрівське міське громадське управління і єврейська община в 1917-1919 рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету*. 1999. Вип.7. URL : <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/595/565>.

Сирцова О.М. Допомога населення воїнам, членам їх сімей та постраждалим особам на Запоріжжі у 1914-1916 та 2014-2016 рр.: порівняльний аналіз. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2018. Вип. 47. С.206-211. URL : <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/420/396>.

Турченко Г.Ф. Запорізький край за доби Центральної Ради. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2009. Вип.25. С.7-21. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/25/25/turchenko.pdf.

Щур Ю. Українська весна 1918 року на Запоріжжі: боротьба за Олександрівськ. *Історична правда*. URL : <https://www.istpravda.com.ua/articles/2017/12/27/151823/>.

Щур Ю.І. Українська революція в Запорізькій області (1917-1921 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2018. Вип. 51. С.64-77. URL : <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/9/3>.

Тема 6. Регіон у 1920-х – 1945 рр.

Питання для обговорення

1. Зміни в аграрному секторі: від аграрної революції до колективізації.
2. Промисловий розвиток у 1920-х та сталінська індустріалізація кінця 1920-х – 1930-х рр.
3. Національно-культурне життя Запорізького краю у 1920-х рр.

4. Окупаційний режим та життя населення в умовах окупації в роки Другої світової війни.
5. Рух Опору в Запорізькій області.
6. Звільнення краю.

Література:

Винарчук Т.В. Жертви окупаційної влади на території Запорізької області у роки Другої світової війни. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип.35. С.169-156. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/35/vynarchu.pdf.

Запорізький рахунок Великій війні. 1939-1945 / Ф.Г. Турченко, В.М. Мороко, О.Ф. Штейнле, В.С. Орлянський. Запоріжжя: Просвіта, 2013. 416 с. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Turchenko_Fedir/Zaporizkyi_rakhunok_Velykii_viini_1939-1945/

Ігнатуша О.О. Місце Запорізького індустріального комплексу в більшовицькій індустріалізації 20 – 30-х рр. XX ст. *Наукові праці історичного Запорізького національного університету*. 2011. Вип.30. С.126-137. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/30/ignatusha.pdf.

Орлянський В.С. Новозлатопільський єврейський національний район (1929-1939 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету*. 2004. Вип.17. С.176-180. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/17/17/orlyanskiy.pdf.

Орлянський В.С. Новомиколаївське державне господарство у період окупації (1941-1943 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2014. Вип. 38. С. 174-179. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/38/32.pdf.

Перепада В.В. Гітлер у Запоріжжі: спроба реконструкції. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип. 35. С. 145-149. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/35/perepady.pdf.

Спудка І.М. Економічна політика нацистського керівництва на території Запорізької області (за матеріалами окупаційної преси). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011. Вип. 31. С. 189-194. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/31/spudka.pdf.

Ткаченко В.Г. Засоби зв'язку Запорізького краю у міжвоєнний період. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2006. Вип.20. С.170-177. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/20/20/tkachenko.pdf.

Фролов М.О. Запорізький край в адміністративно-територіальних реформах більшовицької влади 1920-х – 1930-х рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2009. Вип.25. С.63-67. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/25/25/frolov.pdf.

Штейнле О.Ф. Запоріжжя 1941 р.: між історією та політикою. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011.

- Вип. 30. С. 96-99. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/30/shteinle2.pdf.
Штейнле О.Ф. Радянський Рух Опору на Запоріжжі (1941-1944 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011. Вип. 31. С. 170-178. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/31/shteinle.pdf.
Щур Ю.І. Діяльність ОУН-р у м.Запоріжжі у 1940-х рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011. Вип. 30. С. 83-90. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/30/shchur.pdf.
Щур Ю.І. Похідні групи ОУН на території Запорізької області. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип. 33. С. 135-144. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/33/shchur.pdf.

Тема 7. Політичні події на Запоріжжі у ХХІ ст.

Питання для обговорення

1. Події Помаранчевої революції.
2. Революція Гідності.
3. Сучасна російсько-українська війна та Запорізький край (2014-2022 рр.)

Література:

- Марчук В.В. Провладний політичний табір в ході підготовки до президентських виборів 2004 року (за матеріалами ЗМІ Запорізького регіону). Частина 1. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011. Вип.30. С.52-59. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/30/marchuk.pdf.
Марчук В.В. Провладний політичний табір в ході підготовки до президентських виборів 2004 року (за матеріалами ЗМІ Запорізького регіону). Частина 2. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011. Вип.31. С.212-219. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/31/marchuk.pdf.
Марчук В.В. Запорізький регіон напередодні «Помаранчевої революції». *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2010. Вип.29. С.238-242. URL : http://old.istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/29/marchuk.pdf.
Турченко Г.Ф., Тоцька С.І. Революція Гідності у Запоріжжі: хроніка подій (листопад 2013 – лютий 2014 рр.) *Zaporizhzhia Historical Review*. 2021. Вип. 5. С. 139-147. URL : <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/2354/2147>.